

samme utgave: Martin Luther: *Die grossen Schriften des Jahres 1520* (Chr. Kaiser 1935). RM. 7. Det inneh.: Sermon von den guten Werken. An den christlichen Adel deutscher Nation. Von der babylonischen Gefangenschaft der Kirche. Sendbrief an den Papst Leo X. Von der Freiheit eines Christenmenschen. Det er altså nogen av de mest grunnleggende reformatoriske skrifter av Luther som er samlet i dette bind. Og hvor det stålsetter en i ens evangelisk-lutherske erkjennelse og trosliv å lese disse sprudlende utgydelser fra det rike reformatoriske kildeveld som brøt frem i det ene år 1520. Det er i beste forstand oppbyggelig lesning. For en erkjennelse av hvad synd er og hvad nåde er! — Den hele utgave er på 7 bind, foruten en *Ergänzungsreihe*, hvis første bind omfatter «Vom unfreien Willen», annet bind Romerbrevs-forelesningen.

3. På overgangen til den *systematiske teologi*, og nærmest hørende under den, står: Walter Künneth: *Theologie der Auferstehung*. 2. Aufl. 1934 (München, Chr. Kaiser, 264 s.). RM. 6.80.

Ut fra den overbevisning at budskapet om Kristi opstandelse ikke, som Schleiermacher og ennu Ritschl mente, er forholdsvis likegyldig for teologien, men er det punkt hvorfra der faller lys over det hele (K. Barth), nøkkelen til den urkristelige teologi, har Walter Künneth i denne bok søkt å gi et utkast til en «opstandelsens teologi». Bokens første del behandler Jesu opstandelses virkelighet, dens forhold til historien og dens «teologiske begrep», mens dens annen del handler om Jesu opstandelses dogmatiske betydning. Eiendommelig nok bestrider forf. at Jesu opstandelse er en «historisk» kjensgjerning, men fastholder allikevel dens forbindelse med historien (ikke «geschichtlich, men «geschichtsbezogen»). Og han har naturligvis rett i at den ikke er nogen blott og bar historisk begivenhet; den er «geschichtstranszendent». Men tar man den tredje dag alvorlig, må man dog vel si at Kristi opstandelse er en kjensgjerning i tiden og dermed historisk og ikke bare historie-forbunden. I virkeligheten anerkjenner forf. overleveringen om den tomme grav og taler om opstandelsen som legemlig, resp. om en inntagelse av elementene (det gravlagte legemes) i Kristi nydannede opstandelseslegme.

I den dogmatiske del søker Künneth å vise at Kristi opstandelse er hele «teologiens arkimediske punkt»; den er utgangspunkt for kristologien, målet for skapelsen, grunnlaget for en naturteologi og muliggjør en kristelig ontologi (lære om liv og død), gir svaret på spørsmålet om historiens mål og mening og danner grunnvolden for den kristelige eskjatologi.

Künneths bok er således meget tankerik og tankevekkende, og den har da også vakt berettiget oppmerksomhet. Dens grunnleggende del lider riktignok av en følelig uklarhet når det gjelder opstan-

delsens faktum; i virkeligheten synes forf. ikke å skjelne mellom opstandelse og himmelfart, men identifiserer — mot. N. T. — Kristi opstandelse uten videre med hans ophøielse (sml. den dogmatiske del). Forholdet mellom Kristi opstandelse og hans menneskevorden er forskjøvet; der tales om en ophøielse som er ensbetydende med hans forlening med guddommen, mens N. T. allerede lar den preeksistente være $\theta\epsilon\acute{o}\varsigma$. Men om Künneth enn overdimensjonerer opstandelsens rekkevidde, har hans bok i hvert fall den fortjeneste å ha satt Kristi opstandelsens centrale betydning i et klarere lys enn før, og er meget leseverdig.

En ganske særlig interesse knytter der sig til Karl Barths nye bok *Credo* (München 1935. Chr. Kaiser, 173 s. 2. Aufl. RM. 2.60). Det er en rekke forelesninger han ifjor vinter holdt ved Utrechts universitet hvori han behandler «Die Hauptprobleme der Dogmatik im Anschluss an das Apostolische Glaubensbekenntnis» som det heter i undertitelen. Boken har jo fått en særegen aktualitet for oss ved den Barth-feide som nylig er blitt utkjempet her hjemme, og den er da også blitt *oversatt til norsk* av Einar Amdahl under titelen: *Den apostoliske trosbekjennelse* (Credo). A. Lundes & Co.s forlag, Bergen, 1935. 241 s. Kr. 4.75.

Det er forståelig at man har ønsket å overføre nettopp dette siste arbeide av Barth på vårt språk. Hans utleggelse av Apostolikum gir et forenklet uttrykk for hans dogmatiske synsmåter og bekrefter tillike den opfatning at hans teologi har utviklet sig mer og mer i ortodoks retning. Jeg skal ikke her komme nærmere inn på spørsmålet om kontinuiteten i Barths teologiske standpunkt fra Romerbrevskommentaren (2. utg.) til «Credo», men kun anføre en uttalelse av ham selv i anhanget til den siste bok — et anhang hvori han besvarer en rekke spørsmål som hans hollandske tilhørere har stillet til ham efter hans forelesninger, og som ikke er det minst interessante i denne bok. Han nevner i avsnittet «Dogmatikk og filosofi» først at nogen av hans tilhørere har klaget over at han ikke lenger fører det samme språk som i «Römerbrief». Og så svarer han at hans tilhørere heller skulde være takknemlig for at han ikke lenger besvarer dem med begreper som «hulrum» og «dødslinje», som i sin tid har gjort sin tjeneste. Visstnok vilde han dengang ikke noget annet enn virkelig å forklare Paulus' Romerbrev. Men han innrømmer nu at «det til dels skjedde i et merkelig skall (Kruste egl. = skorpe) av kantisk-platoniske begreper» (s. 159). Nu bestemmer han teologiens forhold til filosofien så at det visstnok er uundgåelig å bruke filosofiske begreper, men at opgaven er ikke å la sig binde av nogen bestemt filosofi, men å la gjenstanden selv være det bestemmende for ens terminologi. «Det er ikke ordet som er underkastet de menneskelige forutsetninger, men de menneskelige forutsetninger som er underkastet ordet», og da tenker han ifølge sammenhengen på Den hellige skrifts vidnesbyrd.

I hvilken grad det i «Credo» er lyktes Barth virkelig å gjennomføre denne riktige grunnsetning, vilde det føre for vidt å drøfte her. Jeg kan kun anbefale Barths forelesninger til et interessert studium og føie til at generalsekretær Amdahls oversettelse, efter de stikkprøver jeg har rukket å ta, synes meget vellykket. Den ingenlunde lette oppgave har han løst på en måte som røber megen fortrolighet med Barths tankegang.